

WYZWANIA OCHRONY PRZYRODY JAKO ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Warsztaty mapowania obszarów
cennych przyrodniczo
fot. Agata Pietrzyk-Kaszyńska

Nauki przyrodnicze dostarczają wiedzy o gatunkach, siedliskach i obszarach chronionych. W naszych badaniach analizujemy ludzkie potrzeby, motywacje i działania, ponieważ to ludzie – poprzez prawo i instytucje – podejmują (lub nie) decyzje i działania dotyczące przyrody. Zatem ochrona przyrody ma również wymiar społeczny.

Od czego zależy efektywna ochrona przyrody? Zapewne większość z nas odpowie, że od uregulowań prawnych i działania odpowiednich instytucji publicznych. Jednak na to, jakie jest prawo ochrony przyrody i w jaki sposób jest realizowane, wpływa wiele czynników, na przykład:

AGNIESZKA OLSZAŃSKA
AGATA PIETRZYK-KASZYŃSKA

Tekst pochodzi z artykułu
Pietrzyk-Kaszyńska A. 2021. Ochrona przyrody jako zagadnienie społeczne. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 77 (2): 22–29.

przekonania i zaangażowanie decydentów i urzędników, aktywność grup i osób o określonych poglądach (zarówno na poziomie krajowym – lobbująca na rzecz preferowanych przez siebie rozwiązań, jak i na poziomie lokalnym – podejmująca inicjatywy i działania), a także zwyczaje i tradycje panujące w danej okolicy czy regionie.

Ostatecznie to ludzie podejmują (lub nie) decyzje i działania, które wpływają na przyrodę i stan zachowania zasobów naturalnych. Ochrona przyrody jest więc w tym samym stopniu o ludziach, co o gatunkach i ekosystemach.

Uwzględnianie wartości, poglądów i potrzeb różnych interesariuszy, ich doświadczeń i wiedzy (także tej o charakterze technicznym, tradycyjnym, lokalnym) pozwala lepiej dopasować planowane i realizowane działania do lokalnego kontekstu, a przez to maksymalizować ochronę przyrody przy jednoczesnej poprawie jakości życia społeczności lokalnych.

Postrzeganie wyzwań ochrony przyrody jako zagadnień społecznych jest niezbędnym krokiem do trafnego zaplanowania działań mających na celu ochronę przyrody. Naukowe podstawy ochrony przyrody powinny uwzględniać badania nad rolą człowieka, ponieważ trwałe sukcesy wdrażanych rozwiązań można osiągnąć tylko przy wsparciu interesariuszy dla celów ochrony.

BO PRZYRODA JEST WARTOŚCIĄ!

Jakich korzyści – materialnych i niematerialnych – dostarcza nam przyroda? Czy powietrze, którym oddychamy ma wartość? A co, jeśli wyschnie rzeka lub zostanie wycięty las? Czy akceptujemy podejmowane decyzje i działania dotyczące środowiska? Aby efektywnie chronić przyrodę, analizujemy wartości i przekonania ludzi.

Krajowe i zagraniczne doświadczenia pokazują, jak ważne jest uwzględnianie opinii obywateli, by efektywnie zarządzać zasobami przyrodniczymi i skutecznie chronić to, co najcenniejsze. W ochronę zasobów przyrodniczych zaangażowanych jest wiele stron, np. instytucje odpowiedzialne za ochronę, przedstawiciele władz lokalnych, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, prywatni właściciele terenów objętych ochroną czy mieszkańcy terenów chronionych. Każda ze stron może reprezentować inne wartości, przekonania, interesy, nie zawsze zbieżne z celami ochrony przyrody. To, jakie wartości i korzyści z otaczającej przyrody dostrzegają mieszkańcy obszarów chronionych, można badać na wiele sposobów. Jednym z nich jest partycypacyjne mapowanie usług ekosystemowych, które wykorzystaliśmy w projekcie „Linking systems, perspectives and disciplines for active biodiversity governance” (akronim LINKAGE) realizowanym ze środków programu Polsko-Norweska Współpraca Badawcza realizowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014 (POL-NOR/196105/2/2013).

Rusałka pawik Aglais io
fot. Małgorzata Łaciak

Publikacje

<https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.106193>

<https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2020.101077>

**USŁUGI EKOSYSTEMÓW
NA OBSZARACH
CENNYCH
PRZYRODNICZO
Z PERSPEKTYWY
RÓŻNYCH GRUP
INTERESARIUSZY**

Agneszka Olszańska

olszanska@iop.krakow.pl

Agata Pietrzyk-Kaszyńska

pietrzyk@iop.krakow.pl

Zespół badawczy – Inwazje biologiczne

Instytut Ochrony Przyrody PAN

al. Adama Mickiewicza 33, 31–120 Kraków